

Polisen och gatuupp-träderna.

Ordningsmakten om sitt förhållande till massan.

Den utförliga polisrapporten angående gatuupp-träderna söndagarna den 13 och 20 dennes och förhören med de häktade blef i går tillgänglig. Vi lämna här nedan en sammandragen redogörelse för den allmänna beskrifning öfver händelsernas förlopp, som däri förekommer.

Den 13 april

hade C. G. T. Wickman för Stockholms arbetarekommun erhållit tillstånd att kl. 3 e. m. vid Lilljans anordna ett offentligt möte bland annat mot villkor, att deltagarna i mötet samlades och åtskildes å mötesplatsen och att fanor, standar eller andra förenings-tecken, därest sådana användes, icke finge utvecklas annorstädes än å mötesplatsen samt icke heller sång och musik utföras annorstädes. Emellertid samlades folket efter att i spridd ordning ha begifvit sig från mötesplatsen å Engelbrektsgratan till en kompakt massa, hvilken förfördelade mötande personer tågade fram under afsjungande af "Arbetets soner", men hufvudsakligen under oartikulerade tjut och skrän. Under dylikt oväsen strömmade massan genom gatorna, och vid Gustaf Adolfs torg hördes ropen: "Upp till slottet!", ehuru denna uppmaning ej efterkoms. Dylika oordningar hade ej väntats af polismyndigheten i så stor omfattning som de skedde, hvarför de åtgärder för ordningens upprätthållande, som blifvit på förhand vidtagna, visade sig oförlärliga; så fort oordningarna blefvo kända, beordrades en polisstyrka till platsen i närheten af Folkets hus, där tre personer anhöllos; en af dessa är numera af Stockholms rådhusrätt dömd att för oljud och därpå orsakad allmän förargelse å gata böta 75 kr.

Den 20 april

lämnades af öfverståthållareämbetet samna tillstånd som för föregående söndag. Då man emellertid befarade, att föreskrifterna ej skulle följas, vidtog polismyndigheten åtgärder för att upprätthålla ordningen. De order för dagen, som meddelades af t. f. polismästaren, innehöllo, att personer, som gingo tysta och stilla, skulle få obehindrad passera öfverallt; att äfven folkhopar, som iakttago stillhet och ej störde ordningen, skulle få gå fram den väg de önskade, allenast med den inskränkning, att trängsel skulle så vidt möjligt förekommas, men att däremot, om folk mängd under larm och oväsen tågade fram samt störde lugnet och ordningen, deltagarna däri skulle befallas att skingra sig och vara tysta samt att, om dessa tillsägelser ej åtyddes, folket skulle skingras af polispersonalen. Polisstyrkor utsattes sålunda på olika ställen i staden längs den väg där oordningar kunde befaras, och de vid Arsenalsgatans mynning å Jakobstorg och vid Barnhusgatan utposterade poliskommenderingarna hade särskild order att spärra vägen, därest folkmassan nalkades under larm och oväsen.

Sedan mötet var slut, strömmade massorna ned utefter Engelbrektsgratan under sång samt upphäfvande af rop och tjut. Rapporten lämnar så uppgifter om massornas af polisen delvis angifna väg fram till Kungsträdgården och öfvergår så till en detaljerad beskrifning af

Uppträderna å Jakobs torg.

Omkring kl. 5,15 e. m. framvältrade folkhopan med fart från Kungsträdgården in på Jakobstorg, där teten under larm och vrål styrde rakt på polistyrkan. Poliskommisariern Ernst Lundbäck förde befälet på platsen; då folket syntes från poliskedjan, gafs order till denna om afstängning af platsen; poliskommisariern Lundbäck med öfrigt befäl gick framför kedjan folkhopan till mötes, ljudligen tillropande folket "åtanna icke, utan gå åt Jakobsgatan", "åkingra er"; samma tillrop riktades åt hopen af öfrigt å platsen varande polisbefäl och poliskonstaplar, äfven genom tecken med händerna hänvisades folket att taga vägen öfver Jakobsgatan eller Västra Trädgårdsgatan. Några få personer lydde, och genom tillsägelsen höjades sig folkhopan för öfrigt ett ögonblick; ur hopen ropades: "kr vi inte fritt folk, bort med polisen", "levve allmänna rosträtten" o. s. v., o. s. v.; de främst bland hopen stående böjde sig framåt med knutna upplyftade händer, därigenom tydligen gifvande tillkänna sin afsikt att springa på poliskedjan för att spränga den och sålunda komma in på Gustaf Adolfs torg. Vid anblicken härpå drog sig polisbefälet tillbaka till poliskedjan och hopen stormade omedelbart fram mot kedjan, trängande och pressande mot polismännen; mängden trängde på bröst mot bröst emot polismännen, med händerna försökande trycka dem tillbaka eller med armbågarna och sidan före för att skjuta undan de pollamän, som kunde stå i vägen; polismännen höllo emot hopen med sina händer och sina kroppar allt hvad de orkade, men pressades emellertid tillbaka; kedjan sviktade och ett tjugotal personer lyckades tränga sig igenom afstängningen; det blef tydligt, att afstängningen ej kunde hållas; då våldsambeterna från folkmassans sida blefvo alltmera elakartade, gaf befälet order att drags sablarna; polismännen drogo nu sina sablar, höjde dem, och skakade dem i luften, högljudt tillropande folk mängden: "tillbaka, tillbaka, gå Jakobsgatan!".

De främsta bland folkhopan studsade vid anblicken af sablarna, men störtade efter något eller några ögonblick ånyo fram mot poliskedjan, därvid ur mängden hördes uppmanande ord och yltranden såsom "de där pekstickorna ska' ni ej vara rädda för, ty de kunna ej göra oss någon skada" samt uppmaningar till polisen att vika för hopen såsom "betänk hvad ni gör, utgjut intet blod, tänk att det är folk"; dessutom hördes allehanda glåpor mot pollamännen, en del bland de anstormande hade käppar i händerna och utdelade med dessa käppar slag mot polismännen. Efter någon stunds handgemäng, därunder sablarna användes mot folkhopan, dock hufvudsakligen med flataidan, vek hopen tillbaka. Den blef dock under tjut, glåpor och svagare anlopp stående framför poliskedjan, medan de bakom kommande vikit upp mot Jakobsgatan, dit strömmen gick utan svårighet. Hittills hade 2 personer blifvit anhållna.

Någon kort stund, knappt 5 minuter, efter första anloppet stormade hopen ånyo an

mot poliskedjan, som äfven nu tvangs att draga sablarna. Massan använde käppar och projektiler, såsom stenar, buteljer, gloscher etc., mot poliserna. Anloppet, som var synnerligen segt och långvarigt, öfvervanns först sedan t. f. polismästaren, som kommit tillstådes, beordrat fram ett par ridande poliser, som pressade sina hästar med sidorna mot massorna för att maka dem undan.

Under det sistnämnda anloppet samt under den därpå följande rensningen af Jakobstorg anhöllos åtskilliga personer, åtgärder som merendels föranledde bredvidstående att med våld söka fritaga de anhållna, hvilket äfven lyckades i åtskilliga fall. Det tog en tid af omkring en half timme, innan allt var lugnt på Jakobstorg. Huru många som sårades under uppträdet, har ej kunnat utrönas; polismännen på platsen iakttago endast 2 å 3 personer, som blödde; så vidt är bekant, sårades ingen svårt; ingen person låg sårad på gatan.

Kring Folkets hus.

Alldeles detsamma, som skett vid Jakobs torg, inträffade vid Barnhusgatan, då folkmassorna utefter Drottninggatan kommo strömmande under sång, rop och skrän, mot Folkets hus. Poliskedjan vid Barnhusgatans mynning hindrade tillträdet dit. Man ansåg sig här redan ha utan anlitande af sablar öfvervunnit det värsta anloppet, då en person bland den del af hopen, som förts norrut upp till Adolf Fredriks kyrkogata, vände tillbaka mot poliskedjan, höjde armarna i luften, ropande öfverljudt: "kamrater, framåt till Folkets hus, framåt till Folkets hus", samt stormade ned mot poliskedjan, följde dels af den del af hopen, som blifvit undandrifven, dels af skaror, som strömmade till från söder. I det längsta sökte poliserna hålla skarorna tillbaka utan vapen, men sedan kedjan trängts några meter tillbaka på Barnhusgatan och en del personer lyckats genombryta kedjan, såg man sig nödsakad att draga sablarna och när anblicken af dessa ej afskräckte mängden, utan den fortfarande trängde på användes de hufvudsakligen med flatsidan mot massan, som så småningom vek tillbaka; från andra håll tillkommo ungefär samtidigt polismän och nu rensades Drottninggatan framför Barnhusgatan.

Omedelbart efter tumultet iaktogs af polismännen en å två i hufvudet sårade män, oberäknadt en man som af fyra civila personer bars Barnhusgatan ned in i Folkets hus; så vidt är känt, skadades ingen allvarsamt.

Samtidigt med det detta anlopp skedde, kom en annan mängd från Kungsgatan och Tunnelgatan in på Vasagatan och drog denna norrut för att sålunda komma in på Barnhusgatan till Folkets hus. Äfven här spärrades vägen af en poliskedja, framför hvilken hopen stannade under skrik och vrål. Man hörde rop sådana som: "framåt", "det måtte vara en smal sak att tränga sig igenom", "nu gå vi på", och "den där djävulen, som sitter till häst, skall slås ned" (afseende en ridande inspektionskonstapel). Strax efter det mängden bildats framför kedjan, stormade mängden vid minst två tillfällen fram mot kedjan under rop "gå på", "slå ned polisen" och "framåt" och under alla tecken att trots polisens befallning å mängden att skingra sig och trots polisens motstånd mot anstormningen vilja med våld spränga kedjan; samtidigt kastades mot polismännen stenar och käppar. Vid ett par tillfällen måste polismännen draga sablarna, men behöfde ej använda dem, i ty att endast anblicken af sablarna kom mängden att draga sig tillbaka.

Mängden blef här stående under flera timmar, trots uppmaningar af polisbefälet och riksdagsman Branting att skingra sig. Flera gånger anhöllos bland den samlade mängden sådana personer, som gjort sig skyldiga till synnerligen våldsamt och trotsigt uppträdande; vid sådana tillfällen anfölls de polismän, som verkställde åtgärden, merendels af de kringstående, som stormade fram under våldsambheter mot polismännen eller ryckande och slitande i den anhållne och som ett par gånger äfven lyckades fritaga de anhållne. Några sårade förekommo ej på denna plats.

Innan Barnhusgatan blifvit afstängd åt båda hållen, hade rätt mycket folk samlats å Barnhusgatan, där det uppehöll sig hufvudsakligen utanför Folkets hus. Från kringliggande gator hade dessutom folk, mest yngre personer, börjat att klättra öfver staketet till Norra latinläroverkets skolgård, där de fykade sig fram emot Barnhusgatan midt för Folkets hus. Från den folk mängd, som stod å dessa platser, höjdes tid och ofta rop och skrän, särskildt då någon talade till massan från Folkets hus. Skarorna här såväl som å Upplandsgatan öfverföll äfven polismännen med våldsambheter, då anhållna personer skulle föras till Adolf Fredriks polisstation. Vid ett sådant tillfälle syntes riksdagsmannen Branting på en balkong till Folkets hus, högljudt uppmanande mängden att ej anfalla eller förolämpa polisen, huru utmanade den än uppträdde.

Öfverfall å polisbefäl och poliser.

Stadsfiskal Stendahls förhållande till upp-träderna beskrifves i rapporten på följande sätt:

Omkring kl. 5,15 e. m. blef den å Barnhusgatan sig uppehållande mängden af andre polisintendenten W. Tamm högljudt uppmanad skingra sig och begifva sig från platsen; denna tillsägelse åtyddes ej; i stället opponerade sig en kvinna (fru Kata Dahlström) mot tillsägelsen, hvarvid hon och äfven andra personer anhöllos; härunder begaf sig stadsfiskal Stendahl in i hopen för att hjälpa

en pollaman, men blef öfverfallen med käppslag, hvarjämte försök äfven gjordes att rycka omkull honom. Ungefär samtidigt kastades en mängd stenar mot polismännen å Barnhusgatan från mängden å skolgården. Med anledning af hvad sålunda förekommit, uppmanades mängden å skolplanen högljudt att skingra sig och aflägsna sig från platsen; då denna tillsägelse icke åtyddes, utan möttes med hän och tjut, beordrades åtskilliga pollamän, bl. a. två ridande poliskonstaplar, att rensa gården, därvid en person anhöllo.

Vidare berättas om en del separata anfall på polisen. Å Norra bantorget samt den tolt emot liggande delen af Vasagatan hade under eftermiddagens lopp ej funnits någon polisbevakning, utan mängden hade här fått husera ganska fritt; bland annat hade en skara, i spetsen för hvilken gick en sedermera anhållen person, rusat omkring hit och dit på platsen jämväl tvärs öfver där befintliga planteringar. Omkring kl. half 8 e. m. begafvo sig konstaplarna nr 141 Althar och 144 Friok från Barnhusgatan öfver torget fram mot vägundergången vid Norra stationen i afsikt att vidare fortsätta till Kungsholmen; de öfverfölls emellertid i närheten af vägundergången af nysnamnada skara, som började under skrik och oväsen förfölja dem och kasta sten mot dem; Althar träffades af en sten i ryggen, hvarjämte en okänd civil man, som vid tillfället befann sig i deras närhet, träffades af en sten i nacken och störtade till marken; konstaplarna skyndade undan mot Vasagatan, förföljda af skaran. Ungefär samtidigt härmed blef konstapeln nr 57 Törner å Vasagatan i närheten af Tunnelgatan öfverfallen med käpp.

Härofter följer en beskrifning på de redan förut kända operationer, hvarigenom längre fram på aftonen gatorna rensades af poliskonstaplar och ridande poliser. Under rensningen blef en ridande poliskonstapel med käst omkullstörtad af en person, som genast anhöllo. Sedan gatorna och platserna i närheten af Folkets hus sålunda blifvit rensade och ganska folktomma, strömmade omkring kl. 12 på natten en mängd människor från Folkets hus ut på Barnhusgatan, där de stannade utanför sagda byggnad och där då från mängden hördes hurrarop och skrik; polisbevakningen på platsen var tillfallet var obetydlig; dess tillsägelser om lugn och tystnad hörsammades icke; med anledning därpå beordrades dit en polisstyrka, som rensade gatan.

De enskilda förhören

Ingå så i detalj, att vi ej vilja trötta ut våra läsare med referat öfver detsamma, särskildt som vi ju förut i korthet omnämnt hvar och en häktad och de förseelser, för hvilka han anklagas. Dessutom har utredningen i saken ej fortskridit längre, än att 12 af de häktade eller först anhållna personerna, däribland fru Kata Dahlström, sluthörts, under det rapportens undertecknare, stadsfiskal L. Stendahl, anhåller om uppskof hvad saken rör öfriga häktade personer. Lämpligast torde kanske också vara att ingå på dessa detaljredogörelser först då saken kommer inför domstol.

Då bland de 12 sluthörda personerna häktade drängen Karl Emil Jonsson, järnsvartvaren Karl Viktor Westergren, bryggeriarbetaren Karl Johan Lundahl och järnarbetaren Filip Viktor Emanuel Ackerman äro hofasta personer och då sakens tillhöriga utredning i hvad som angår dem ej nu bör kunna hindras, hemställer stadsfiskal Stendahl vördsamt, att de måtte frigifvas.